

Stoppen met dialyseren

In deze folder leest u wat u kunt verwachten nadat u besloten heeft te stoppen met de dialyse.

Belangrijke punten:

- U denkt erover na of u moet stoppen met dialyse.
- De artsen en verpleegkundigen helpen u graag.
- U mag zelf beslissen om te stoppen.
- Praat erover met familie.
- Stopt u met de dialyse? Dan neemt de huisarts of arts in het verpleeghuis de zorg over.
- Na de laatste dialyse leeft u meestal nog 1 tot 2 weken.
- U hoeft niet meer op uw voeding te letten.
- Drink niet te veel om benauwdheid te voorkomen.
- Bel de huisarts als u benauwd bent.
- U kunt kiezen waar u wilt sterven: thuis, in het verpleeghuis of in een hospice.

U denkt erover om te stoppen met dialyse

U denkt erover om te stoppen met dialyseren. Of u moet misschien stoppen, omdat het niet anders kan. Dit is een moeilijke beslissing voor u en uw naasten. Uw arts (nefroloog) en de andere zorgverleners van de dialyseafdeling helpen u graag. Ook als u al besloten heeft te stoppen, krijgt u hulp en steun van het hele team.

Gesprek over uw besluit

Twijfelt u? Of wilt u graag uw besluit bespreken? Maak dan een afspraak met uw nefroloog. U mag altijd zelf beslissen om te stoppen met dialyse. Het is wel belangrijk om uw reden te bespreken met uw nefroloog, verpleegkundigen of andere zorgverleners van het dialyseteam. Ook uw partner, familie of vrienden kunnen u hierbij steunen.

Heeft u besloten te stoppen? Dan gaat u samen met uw naasten de laatste levensfase in. U kunt daarbij advies, informatie en begeleiding krijgen.

De zorg gaat over naar uw huisarts

Stop u met de dialyse? Dan neemt uw huisarts de zorg over. In overleg kunt u thuiszorg inschakelen. Soms is het beter om naar een hospice te gaan. Een hospice is een zorginstelling voor mensen die waarschijnlijk snel zullen overlijden.

Woont u in een verzorgingshuis of verpleeghuis? Dan gaat de zorg naar de arts daar, een specialist ouderengeneeskunde. Het dialyseteam blijft in overleg met u contact houden.

Het is belangrijk dat u en uw naasten weten wat er kan gebeuren in de stervensfase. Dat helpt om deze periode zo goed mogelijk door te komen.

De laatste levensfase

Na de laatste dialysebehandeling leeft iemand meestal nog 1 tot 2 weken. Dit hangt af van uw conditie. Uw lichaam verandert in deze fase. U merkt dit lichamelijk en geestelijk. Iedereen ervaart dit anders. Uw arts stopt of vermindert in overleg uw medicijnen. U hoeft geen dieet meer te volgen. U mag eten en drinken waar u zin in heeft, maar drink liever niet te veel. Zo voorkomt u benauwdheid.

Benaauwdheid

Tijdens dialyse wordt vocht uit uw lichaam gehaald. Na het stoppen kan dit vocht zich ophopen. U kunt dan bijvoorbeeld dikke benen krijgen of benauwd worden, vooral als u plat ligt. Dit komt vaker voor als u niet meer plast. Drink daarom zo weinig mogelijk. Heeft u last van benauwdheid? Bel dan uw arts.

Veel gestelde vragen

U heeft vast vragen over wat er gebeurt als u stopt met dialyse. Stel ze gerust aan uw arts of verpleegkundige. Hieronder vindt u de meest gestelde vragen en de antwoorden daarop:

Hoe bespreek ik mijn wens om te stoppen?

Praat erover met uw arts, verpleegkundige of maatschappelijk werker (een maatschappelijk werker helpt mensen bij problemen in het dagelijks leven). Zij helpen u graag. Bespreek het ook met uw partner of familie. Zij kunnen u steunen.

Hoe bespreek ik dit met mijn familie?

Veel mensen vinden dit moeilijk. U bent misschien bang voor hun reactie. Toch is het goed om open te praten over uw besluit. Dat is in het begin vaak moeilijk.

U kunt een arts, verpleegkundige of maatschappelijk werker vragen om bij het gesprek te zijn. Dat kan helpen.

Is stoppen met dialyse hetzelfde als euthanasie?

Nee. Euthanasie is het actief beëindigen van het leven. Stoppen met dialyse betekent dat u stopt met een behandeling die u niet meer wilt.

Welke klachten kan ik krijgen?

Tijdens dialyse worden vocht en afvalstoffen uit uw lichaam gehaald. Na het stoppen kan dit zich ophopen. U kunt zich dan benauwd voelen. Soms helpen plastabletten. Als dat niet genoeg is, kan de arts medicijnen geven die benauwdheid verminderen, zoals morfine. Gebruik zo weinig mogelijk zout en vocht.

Wat moet ik regelen als ik weet dat ik niet lang meer leef?

- Testament
- Wilsverklaring
- Lijst van uw bezittingen
- Overzicht van geldzaken, pensioen en verzekeringen
- Namen en adressen van mensen die op de hoogte gesteld moeten worden van uw overlijden, of die in het testament genoemd worden.
- Uw wensen voor de uitvaart
- Uw keuze voor crematie of begrafenissen
- Een afscheidsboodschap, als u dat wilt
- Het dialyseteam vindt een rouwkaart fijn om mede-patiënten te informeren. Uw naasten krijgen een aantal weken na uw overlijden een uitnodiging voor een gesprek.

Mag ik kiezen waar ik wil sterven?

Ja. U kiest zelf waar u wilt overlijden: thuis, in een verpleeghuis of in een hospice. De maatschappelijk werker kan hierbij helpen.

Informatie voor partner, familie en naasten

Klachten in de laatste fase

Pijn, misselijk zijn of jeuk kunnen voorkomen. De arts kan daar medicijnen voor geven. Bij jeuk helpt het om de kamer koel te houden en de huid te verzorgen met lotion of zalf.

Weinig eetlust

Doordat er minder behoefte is aan eten en drinken, verandert het lichaam snel. Het gezicht wordt smaller, de wangen vallen in en de ogen liggen dieper. De mond en lippen worden vaak droog. Smeer deze dan zachtjes in.

Veranderingen in de bloedsomloop

Het lichaam zorgt er zo lang mogelijk voor dat het hart en de longen goed blijven werken. Daardoor stroomt het bloed vooral naar de borst en buik. De armen, benen en neus krijgen minder bloed en voelen daardoor koud aan. Er kunnen paarse vlekken ontstaan. Het gezicht wordt grauw. Na overlijden trekt dit vaak weer bij. Daardoor lijkt iemand weer meer op zichzelf.

Bewustzijn

De stervende is steeds minder wakker. Hij of zij begrijpt vaak niet meer wat er gezegd wordt. Toch hoort de stervende waarschijnlijk nog wel wat u zegt. Praat daarom zachtjes en zorg voor rust. Aanraking kan fijn zijn, maar dat is per persoon verschillend. In de laatste dagen voor het overlijden wordt het bewustzijn steeds minder. In de laatste uren valt iemand vaak in een diepe slaap of raakt in coma.

Onrust en verwardheid

Soms verandert het gedrag van de stervende. Hij of zij kijkt anders uit de ogen en lijkt onrustig of verward. Vaak maakt iemand kleine (hand)bewegingen, alsof hij of zij iets wil pakken of aanwijzen. Het lijkt of de stervende dingen ziet of beleeft die voor anderen niet zichtbaar zijn. Blijf rustig aanwezig. Ga er niet tegenin, maar speel ook niet mee. De arts kan medicijnen geven om rust te brengen.

Ademhaling

Er zijn signalen waaraan u kunt merken dat iemand bijna gaat overlijden. Eén daarvan is een stokkende en onregelmatige ademhaling. Dit is vaak een teken dat het overlijden dichtbij is. Soms stopt de ademhaling even en begint daarna weer met een diepe zucht. De tijd tussen de ademdeugen duurt langer, soms wel tot een halve minuut. Dat hoort bij deze fase. Deze laatste fase ervaart de stervende zelf niet als benauwd. Het gezicht blijft meestal rustig. Soms hoort u reutels door slijm. Til het hoofd iets op of draai het opzij.

Waken

Als het sterven nabij is, kunt u afspreken over te gaan tot waken. Dit betekent op een rustige manier dag en nacht bij de stervende aanwezig zijn. U kunt sfeer maken met kaarsen, het licht zachter te zetten of bloemen. Ook kunt u luisteren naar muziek of iets voorlezen. Waken is een goed moment voor rituelen, zoals een ziekenzegen. De tijd lijkt in deze fase vaak stil te staan. Het overlijden kan lang op zich laten wachten. Wissel elkaar daarom af en neem af en toe rust. Vraag hulp van zorgverleners of vrijwilligers.

Waken is vaak een waardevolle tijd. U bent, samen met uw familie en vrienden, dichtbij uw dierbare. Rust en vertrouwen helpen de stervende. Geef aan dat het goed is om te gaan. Zijn er nog zorgen die het afscheid moeilijk maken? Bespreek deze samen of vraag hulp.

Een stervensproces kent moeilijke en mooie momenten: verdriet, angst, liefde en dankbaarheid wisselen elkaar af. Ieder sterfbed kent een eigen tijd en heeft een eigen tempo.

Wij wensen u veel sterkte toe.

Heeft u vragen?

Neem dan contact op met de
dialyseafdeling: 0182 - 50 54 22
(van maandag tot en met zaterdag
van 7.30 tot 22.00 uur).

Groene Hart Ziekenhuis, Locatie Gouda

Bleulandweg 10
2803 HH Gouda
0182 - 50 50 50
www.ghz.nl

Colofon

uitgave : Groene Hart ziekenhuis, Gouda
productie : Marketing & Communicatie
februari 2026
08.10.022